

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
šetri „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamanje
pošiljajo se
upravnističu
v Maribor.

Odprište rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
svoje poslanke knjige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

(Dalje.)

Pomen občutkov in zaznav pri vzgoji in pouku.

Veliki pomen občutkov in zaznav za duševno življenje je v tem, da so temelj vsega duševnega razvoja in duševnega napredka. Vse duševno življenje izvaja se, kakor bomo videli, prvotno iz občutkov in zaznavanj. Iz njih nastajajo predstave, nazori, oni vodijo torej k spoznanju, oni vzbujajo v duši čustva in jo napeljujejo k hotenju in dejanju.

Vsa izobrazba duha in srca se upira na zaznave. A ne daje nam vsaka zaznava o zaznavanem predmetu dovršene in jasne slike. Nekateri reči, ki nas stopimice obdajajo, zaznali smo sto- in stokrat, a itak nismo shvatili bistvenih delov in znakov na njih, ker jih nikoli nismo pazljivo opazovali, ampak ker smo vselej sprejeli samo površen vtis od njih. Samo tedaj, ako na tanko in pazljivo opazujemo predmete z ozirom na vse bistvene dele in znake, zaznamo je do dobra in jasno. *)

Ker jasne zaznave nastajajo pôtém skrbnega opazovanja in ker se torej vse mišljenje upira na zaznave in predstave, kojih jasnost in zanesljivost na-nj upliva, je razvidno, kolike važnosti je, da pri pouku dobé učenci potem naziranja o predmetih vnanjosti jasne in resnične slike. Čim jasnejši in razločnejši so občutki kakega čutila, tem več pripomnagajo k spoznanju in tem dragocenejši so za višje duševno delovanje. Na-

*) Isti predmet lahko deluje na več čutil, zvonec upliva n. pr. z barvo na oko, z zvenkom, ki ga daja, na uho, z gladkostjo na tipalo itd. Tako dobivamo od istega predmeta več različnih zaznavanj. Ako na tak način zaznamo kak predmet ne samo z vidom ampak tudi s sluhom, z okusom, z vohalom in tipalom, tedaj ga naziramo. Temu duševnemu dejanju se pravi naziranje. Uspeh naziranja je nazor.

Izrazi nazirati, naziranje, nazor merijo sicer samo na vidne občutke (zrem, zreti), ako-ravno shvatamo občutke in zaznave vnanjih predmetov tudi z drugimi čutili, nego z vidom. Sicer pa so ti izrazi popolnoma opravičeni, kajti vidna zaznavanja niso samo, kakor smo dokazali gori, najštevilnejša, ampak tudi najvažnejša. Mnogo predmetov zaznavamo sploh samo z vidom, namreč ista, ki so zelo daleč od nas n. pr. solnce, mesec in zvezde sploh. Pri drugih zaznavah sodeluje poleg vida posebno tip n. pr. zaznavanje mize, stola itd. Od živali n. pr. od psa imamo poleg vidnih zaznav (velikost, barva, oblika itd.) tudi slušne zaznave glasa, šuma, ki ga nareja njegova hoja itd. Toda jasno je, kako malo vredne so razmeroma te zaznave nasproti onim, ki je imamo po vidu. Po pravici sodimo, da do dobra poznamo žival, ako smo jo natančno si ogledali in potipali, ako ravno še slučajno nismo slišali njenega glasu. Zaznavanja vohala in okusa se še redkeje družijo z vidnimi, ker je temu potrebno, da se približajo dotični predmeti zelo blizu dotičnim čutilom, ali prav za prav da ž njimi pridejo v dotiko. Koliko predmetov vidimo v teku jednega dne, in kako malo jih je, kojih okus in vonj poznamo!

stajanje jasnih in resničnih slik vnanjosti pa je v prvi vrsti zavisno od kakovosti čutil in živčevja. Nenavadna stanja čutil, kakor naglušnost, kratkovidnost itd. obtežijo jasno zaznavanje in torej tudi izobrazbo jasnih zaznav in predstav. Čutila so torej za duševno življenje človeško prevelike važnosti. Jasno je, kolike važnosti je, da ima zdrava čutila, kdor se hoče odlikovati na duševnem polji, na polji znanosti in umetnosti, in kdor sploh hoče kaj poštenega izvršiti v svojem življenji in poklici.

Iz tega sledi za vzgojitelja važna tirjatev, da dobro gleda in skrbi, da se čutila otrok pravilno razvijajo. Kakor vsak organ, tako je treba vaditi tudi čutila, rekše da se pravilno razvijajo, moraš ja po načrtu napeljavati da primerno delujejo. Ako ravno so čutila od narave tako napravljena, da sprejemajo dojme, in je duša sama od sebe išče in najde, itak to ne zadošča razvoju. Nazorni nauk mora za to skrbeti, da otročje oko popolnoma in pravilno sprejme obliko kekega predmeta, on mora skrbeti da se oblike na tanko razločujejo in da se naziranje otrok povzdigne k pozornosti na oblike. Očesu naj se kažejo samo lepe oblike, podobe in slike, da se vzbuja in pospešuje estetično čustvo otročje.

Ker določuje obliko predmeta razmerje velikosti in lege njegovih delov, je neobhodno potrebno, da se pri nazornem ponku, kar naj ostreje shvatajo predmeti po razmerji lege in velikosti njihovih delov, da se razločujejo in primerjajo; le tako nastanejo natančni in jasni nazori.

„Merite, štejte, tehtajte in primerjajte“ klical je Rousseau vzgojiteljem, ker je sodil, da so izvežbana čutila podloga prave razsodbe. — Sluh se razvija z lepo donečimi besedami, s petjem, posebno z narodnim petjem, potem pa z razločevanjem tonov po visokosti in moči. —

Ker kratkovidnost, naglušnost, očesna in ušesna vnetnica, sploh nedostatki in hibe čutil ovirajo dočutnost in zaznatost, zagadatelj je tudi treba skrbno gojiti čutila, da morejo kar najbolje služiti svojemu namenu. Posebno važno je, da se varuje oko. Zatorej je sveta dolžnost učiteljeva, da vestno pazi in izpolnjuje, kar ga gledé na varovanje vida uči somatologija in kar mu velevalo dotične zakonske naredbe.

Da se natanko zaznavajo, morajo čutilni dojmi biti dovolj močni in morajo tudi dovolj dolgo trajati. Zatorej skrbi učitelj, da otroci pazljivo ogledujejo in opazujejo predmete. Nazorila morajo dovoljno upljivati na čutila. Zatorej ne bodi tabla, na katero pišeš in risaš, bliščeča, zemljevidi ne bodo premajhni in ne prenapolnjeni, sploh ne bodi na slikah premnogo podob; barve pa se naj dovolj krepko razločujejo.

Ako so čutila pojedinih otrok nedostatna, skrbi učitelj za primerno pomoč. Kratkovidne učence posadi v prvo klopo, naglušne pa tik poleg sebe itd.

Gibanje.

Predno končamo premišljevanja o živčevji in njegovem delovanji, ki je delj časa zavzemalo našo pozornost, moramo še katero povedati o gibanji, ki je z delovanjem živčevja v najožji zvezi. Kakor je namreč znano, izvršujejo gibanja sicer vselej mišice; toda tega ne smemo nikolj v nemar puščati, da se ne more krčiti mišica, da ne bi sodelovali živei, kakor se sploh nobedno opravilo telesnih organov ne zvrši brez živcev.

Navadno razlikujemo samohotno gibanje, kojemu vzrok je v naši duši (gibanje pojedinih telesnih delov, dihanje itd.), in nesamohotno, ki se izvršuje brez naše volje. Srce bije brez naše volje; ko zagledaš slastno jed, začnejo se ti sline cediti in srce se ti krči ako se močno ustrašiš itd. Nesamohotna gibanja podvržena so samo neposredno naši volji. Na nje upljivamo le na ta način, da spreminjamo muke, iz katerih so na-

stala (ko mine predstava slastne jedi, se ti ne bodo sline cedile). Silno trdna volja sicer včasih tudi zamore zatreti nesamohotno gibanje; tako zaduši nenavadna krepkost nesamohoten izraz bolečine ali celo drgetanje, kadar se mu odrezuje ud (amputacija).

Že iz tega sledi, da je težko določiti mejo med samohotnim in nesamohotnim gibanjem. Gostokrat si nismo svesti, je-li smo izvršili kako gibanje samo-, ali nesamohotno. Tudi pri samohotnem gibanju lahko nastane stalna navada, da si nismo svesti začetka in še manje nadaljevanja gibanja. Tako n. pr. pri hoji, pri govorenju, pri plavanju, pri godenju itd. Sem spadajo tudi posnemajoča gibanja. Videč kako gibanje, lahko ga james posnemati, ako se mu naravnost ne upiraš. Na tak način se otrok uči hoditi, govoriti itd. Tudi zaznavanja pojavov, s katerimi se običajno družijo določena gibanja, lahko povzročijo nesamohotno gibanje. (V godbi izvežban človek nehote začne udarjati takt, slišajoč kako godbo, plesalec pa jame podplate brusiti, ako sliši godbo za ples).

Med nesamohotnimi je posebno zanimiva vrsta gibanj, ki se imenujejo odsojna (refleksna) gibanja. Ako hipoma iznenada nastane kaka nevarnost ostrmiš, odskočiš, ali pa si obraz zakriješ z rokama itd. Utopljaajoč se človek roke moli kvišku, če tudi zna, da mu je to na škodo. Ako gledaš v solnce, ali ako te kaj šegeče v nosu, kihneš; kašelj itd. so odsojna gibanja. Odsojno gibanje nastane, ako preskoči živčni proces, dovajajoč po čutilnem živci vnanji mik, na osrednji konec gibnega živca, ne da bi duša čutila dotičnega občuta. Razdraženje jednega (čutnega) živca razdraži drugega (gibnega); razdraženje se odbije (odseva, reflektira). Navadno je odsojnim gibanjem smoter braniti pred škodljivimi vnanjimi uplivi ali pa nevedoma izkoristiti se ugodnih. Utopljaajoč se človek hoče se rešiti dviganjem rok; ako se ti sline cedijo po slastni jedi, bilo bi ti na korist, ko bi imel dotično jed v ustih. Najbolj razširjena so refleksna gibanja pri nižjih živalih, kjer jih kot gibanja iz prirodnega nagona ali nagibna gibanja (Instinctbewegungen) občudujemo. Tako imenujemo mnogotera, na videz zelo razumna dejanja pri živalih, ravnaajočih včasih čudovito prikladno namenjenemu smotru, ne da bi vedeli, kje ali kako so se tako naučile. Mlada bučelica nabira strd, stavi stanice itd. tako spretno, kakor stara, brez vsakega pouka. Pišče kavsne po zrnu, ko je jedva izlezlo iz jajca; mlada raca gre v vodo in plava, če ji tudi kokla brani itd. Ako žabi glavo odrežeš in ji kmalu potem vliješ na hrbet kapljico močne kisline (n. pr. solne kisline), si z nogo otare skelečo mesto. Iz tega je pač jasno, da nagibna gibanja pri živalih niso nič drugega, nego odsojna gibanja. Živalsko telo je, osobito pri nižjih živalih, posebnim razmeram življenja prikladen stroj. Pajkovo telo je predilni, ribje pa plavalni stroj. „Piščetov organizem je tako ustrojen, da more kavsati po zrnih in to bode tudi takoj storilo, ko bode prvič gibnil njegovemu občutnemu osredju po vidu podan mik k temu potrebna gibanja. To bode storilo, ko bode jajče lupino zapustilo, in celo še poprej, ko jo zapusti.“ (Lewes).

Nagibnim gibanjem podobna so že gori omenjena posnemalna gibanja (hodenje, plavanje, godenje itd.), ki so bila izprva sicer samohotna in so se zvrševala z zavestjo, polagoma pa se godé brez zavesti in brez posebne spodbude volje, tako sigurno, kakor odsojna gibanja.

Nazadnje še moramo omeniti avtomatična gibanja. Dočim so še odsojna gibanja vsaj v toliko podvržena naši volji, da so zavisna od čutnih živcev, nad katerimi samohotno vladamo (čutni dojmi razdražijo gibne živce), nastanejo avtomatična gibanja v osredji živčevja in niso torej celo nič podvržena našemu uplivu. Ista nastanejo brez naše volje, vsled duševnih položajev, kot njihovi spremljevalci. Sem spadajo mimična in fiziognomična gibanja in telesni izrazi razvnetij ali afektov. Od srami zarudimo, od straha obledimo, od veselja se smejimo, od žalosti pa se solzimo; v potrjenje prikimujemo,

zanikerjoči pa odkimujemo. Svoje misli in besede čestokrat spremljamo z gibanjem rok, nog in glave, dvigamo in povesimo oči, oko se nam sveti ali omedli, koža ne čelu se nam grbanči itd.

Ker vsi ljudje kolikor toliko svoja čustva in predstave javljajo z enakim kretanjem in z enakim gibanjem, mora biti med gibanjem in dotičnimi predstavami neka naravna zveza. Fiziognomika ali liceslovje je sklepalo, da se duša zrcali zaradi tesne zveze med dušo in telesom popolnoma v obrisih in v stanji telesa. Zategadelj so hoteli fiziognomiki izvajati iz sličnosti telesa, osobito obraza človeškega z živalskimi sličnosti značaja in nravi (temperamenta) dotičnikov z dotičnimi živalmi. To vedo je še dalje izpeljala frenologija ali kranijoskopija. Ti poskusi se znanstveno ne dajo utemeljiti in so v novejši dobi po pravici skoro popolnoma pozabljeni. (Dalje sledi.)

Slovniška teorija Kernova.

Piše dr. Janko Bezjak.

(Dalje.)

Večkrat smo tudi prisiljeni osebek izražati po stavku, ker nam jedna beseda ne zadostuje v izraz popolne misli; kajti podlogi so jako različni po svoji vsebini: teh je manj, onih bolj določena. Pojem ‚nekdo‘ je manj določene vsebine, nego pojem ‚človek‘; ta manj določene, nego pojem ‚moj prijatelj‘ itd. Često torej potrebujemo v izraz kakega pojma več besed, naj li tvarjajo stavek, ali naj bodo v drugem skladoslovnem (sintaktičnem) razmerji. Gledé na podloge bomo rekli: ali opisujemo podloge po stavkih, ali je natančneje določujemo po drugih besedah.

O prvem slučaju smo prav sedaj govorili, o drugem se nas loti novo vprašanje: kaj naj imamo tu za osebek?

Oglejmo si stavek: vrla in dobra dela naše mladosti bodo nas napolnjevala z veseljem še v poznih letih! — Primerjajmo ga tudi stavku, prav isto misel izrazujočemu: Kar smo vrlega in dobrega vršili v svoji mladosti, napolnjevalo nas bo z veseljem še v poznih letih! — Kar smo — vršili — je osebkov stavek, temu bo pritrdil vsakdo, in radi tega je tudi osebek zloženega stavka, ki mu je ‚napolnjevalo bo‘ povedek. Temu osebkovemu stavku odgovarja v onem po vsebini skupina: ‚vrla in dobra dela naše mladosti‘. Je-li tudi ta skupina onemu stavku osebek? — Slovničarji bodo menda pač odkimavali, in mi jim bomo voljni pomagali. — A ni li podlog napolnjevanju pojem, ki smo ga izrazili po oni skupini besed? Ali nas naj dela sploh napolnjujejo z veseljem? Ne, ampak vrla dela, dobra dela in tudi teh ne vsa, ampak, kakor stavek pravi, dela naše mladosti: vrla in dobra dela naše mladosti je jeden in sicer sestavljen pojem, izražen po več besedah; on je podlog napolnjevanju, on popolnoma odgovarja osebkovemu stavku, gori omenjenemu, on je torej osebek. To je sklep, ki se podaje naravnost iz prejšnjih stavkov; logika to zahteva.

A vendar bi se jako premislili, predno bi kaj takega trdili istinito. Ne smemo namreč nikdar pozabiti, da nismo na logičnem, nego da smo na slovničnem polji. Logik le premišljuje, katero misel mu kaka skupina besed podaje, on išče pojme, določuje njih vsebino, ne brigajoč se za posamne besede, njih obliko in medsebojno razmerje; slovničar spet le določuje, kakošne so besede po svoji obliki, kako so druga od druge odvisne, kako si služijo v pojasnjevanje, sploh katero sintaktično razmerje je med njimi, in po tem pojasnjevanji in razmerji imenuje vse besede skupno ‚stavkove člene‘, zaznamujoč posamne s posebnim slovničnim imenom.

Iz tega sledi, da sodita logik in slovničar pojem osebkov vsak po svojem stališču. Mi pa moramo ostati na slovničarskem, zatoorej one skupine besed, ki smo jo gori navedli, ne moremo imeti za osebek; kajti našli še bomo v nji tudi druge stavkove člene. Radi tega moramo iskati slovnično razmerje dotičnih besed, moramo iskati prvotni podlogov pojem, ki ni omejen po nobedni drugi besedi, to se pravi, mi ga moramo oprostiti vseh onih besed, ki mu služijo v pojasnjevanje. Najdemo pa ta pojem, če od glagola izhajaje vprašamo po njem z zaimkom ‚kaj‘. Tako pridemo do samostalnika ‚dela‘, ki je istinito prvotni, po drugih besedah neomejeni podlog in po takem osebek. V pojasnjevanje pa mu služijo druge besede, ki njegov obseg omejujejo in z njim skupaj tvorjajo nov pojem z ožjim obsegom: imenujemo je iz slovniškega stališča pridevke. Pojem ‚dela‘ omejili smo v onem stavku po pridevniških pridevkih ‚vrla‘ in ‚dobra‘ in tako omejeni pojem omejili smo še dalje po samostalniškem pridevku ‚mladosti‘. A tudi splošnega pojma ‚mladosti‘ nismo dopustili, ampak zožili smo njegov obseg po pridevku ‚naše‘, zadobivši tako sestavljen pojem: vrla in dobra dela naše mladosti, ki je logiku jedin, nam pa, stoječim na slovniškem polji, obsegajoč z ozirom na ostali del stavkov pet stavkovih členov: jeden osebek in štiri pridevke.

Sicer pa bi kdo mogel oporekati, češ, da se to ne strinja: ‚kar smo vrlega in dobrega vršili v svoji mladosti‘ naj bi bil osebkov stavek in po takem tudi osebek zloženega stavka, skupek ‚vrla in dobra dela naše mladosti‘, ki po svoji vsebini popolnoma odgovarja onemu osebkovemu stavku, pa bi naj ne bil samo osebek, ampak obsegal naj bi še štiri pridevke! — Tu ni doslednosti.

Le polagoma, prijatelj! — Ne smeš pozabiti, da isto misel lahko izrekamo na razne načine in da podamo pri tem vsakemu načinu svojo sintaktično obliko. Primerjajmo za ta slučaj le sledeče stavke: drevo je polno krasnega cvetja, drevo je posuto s krasnim cvetjem, drevo polno in krasno cvete, krasno cvetje krije drevo, po drevesu je vse polno krasnega cvetja itd. Misel je v vseh stavkih ista; govorimo o štirih predstavah: o drevesu, njegovem cvetju, krasoti tega cvetja, množini njegovem; a vendar kako različna je oblika, v kateri podajemo isto misel! Toliko za sedaj, imeli še bomo priliko, govoriti o tej stvari obširneje.

Iz tega sledi, da se smemo v presojevanji slovniške tvarine le ozirati na besedno razmerje, kakor smo že napomnili zgorej. Besedno razmerje pa je v oni že večkrat navedeni besedni skupini tisto, katero smo gori določili.

Kern bi imenoval tako skupino ‚polni osebek‘; na strani 166. že večkrat omenjene knjige namreč pravi: „Das Prädicat mit allen seinen Bestimmungen würde zweckmäßig als volles Prädicat bezeichnet, ebenso das Subjectswort mit allen seinen Attributen als volles Subject“. O povedku pravijo to tudi drugi slovničarji (glej n. pr. Šuman-ove slovniče za srednje šole § 110). A Kern tukaj spet sam nasprotuje svojim nazorom: osebek mu je le podlog, zaznamovan po osebilu; podlog, zaznamovan po imenu, zove ‚osebkovo besedo‘; osebkovo besedo z vsemi pridevki pa spet imenuje osebek in sicer polni osebek. Ali je to dosledno? Recimo, da njegova osebkova beseda nima nobednega pridevka; takrat ostane osebkova beseda; ko pa pridobi pridevek, ali morda tudi dva, takoj sme se izpremeniti v polni osebek. — Logika nas vendar uči, da ‚polni osebek‘ le more nastati iz osebkva, oziroma iz ‚praznega osebkva‘, ne pa iz ‚osebkove besede‘: osebek se nasiti s pridevki in postane poln. Postane li polna vreča iz vreče, ali morda iz nečesa, kar je poleg vreče, kar je del vreče?

Sicer pa nam ‚polni osebek‘ v slovnici noče nikakor ugajati. To že spet diši po logiki. Ker je logično ‚polni osebek‘ jeden pojem, naj bi mu dali tudi v slovnici posebno ime? — Čemu? Potem bi morali analizovati: to in to je ‚polni osebek‘, on obsega osebek

in te in te pridevke. Morda li tudi pridevkove stavke? — Zakaj ne? Saj lahko navadni osebek ali osebkovo besedo Kernovo natančneje pojasnujemo po stavku. Vzamimo n. pr. oni le stavek in ga predrugačimo tako-le: vrla in dobra dela, ki smo ja vršili v svoji mladosti, napolnjevala nas bodo itd. Kaj je „polni osebek“? Vendar le „vrla in dobra dela, ki smo — mladosti“: on obsega osebek, dva pridevniška pridevka in pridevkov stavek. Ali bi ne mogli še bolj razširiti „polnega osebka“? Gotovo; pristavimo le pridevkov stavek druge vrste, ki ovega določuje; kajti „polni osebek“ ne obsega samo navadnega osebka z njegovimi pridevki, ampak mora obsegati tudi teh pridevkov pridevke. N. pr.: vrla in dobra dela, ki smo ja vršili v svoji mladosti, katera nam je bila čas svete navdušenosti, napolnjevala nas bodo itd. — Kje je torej meja pojmu „polnega osebka“?

A še več. Kdo nam more braniti, da bi po tem takem ne govorili tudi o polnem predmetu, ali o polnem prislovnem določilu? — Poglejmo si stavek: ljubimo tudi tiste ljudi, ki nas preganjajo! Kaj je po slovnici predmet? Brez pomisleka rekel bo vsakdo: ljudi; kaj pa po logiki? — Koga naj ljubimo? — Ali samo ljudi? Ne; ampak tiste ljudi, ki nas preganjajo. Torej je po logiki predmet ta besedna skupina, v kateri razločuje slovniciar razven predmeta še pridevniški pridevek „tiste“ in pridevkov stavek „ki nas preganjajo“.

Prav tako bi lahko sodili o prislovnem določilu, n. pr. v stavku: v tistih časih, ko so razsajali Turki po naših pokrajinah, kazali so Slovenci svojo hrabrost. — A mislimo, da nam ne bo treba več tega dokazovati.

(Dalje sledi.)

Šolstvo na Kolumbijevi razstavi v Čikagu.

(Poleg francoščine prosto preložil v češčino Ludovik Kramatta, poslovenil J. S.)

(Dalje.)

Konečno smo torej, prodrši skozi poslopja, katera nas vabijo k pozornosti, dospeli do šolskega oddelka, kateri je bil posebič smoter našemu popotovanju.

Oddelek šolstva ameriškega je umeščeno v prvem nadstropji obrtnega oddelka. Ima mesto veleprostrano in dostojno svojemu smotru. Ni države, ne državičice, ne ozemlja, katero bi tu ne bilo z znamkami šolskega življenja zastopano. Tudi zasebnim ustavom se je dalo dosti prostora. Poglejujemo li ob vrodu to množico predmetov, ki so tu našli svoje zatišje, izgublamo nado, da bi mogli vse to natančno pregledati. Kajti velik del predmetov se še le iz zabojev razvija ter pripravlja na ogled k javnemu tekmovanju.

Nekaj sili v okó takoj po prvem površnem pregledu. Zapaža se nekaka podobnost skoro med vsemi sorodnimi nčnimi predmeti. Ta šablona presenečuje pri šolstvu iz toliko raznih ameriških držav, v katerih se šolstvo razvija samostalnim načinom. Šole držav, druga drugej najoddaljenejše, razlikujoče se po prebivalstvu in

zemlji, podobne so si kakor jajce jajcu; metode (so li kake), načrti učiva, naloge, učni predmeti, slednjič tudi rezultati, vse je kakor iz jednega mlina.

Jako mikalen del so fotografije. Američani so jako vneti za fotografovanje. Znesó ti na papir vse, kar se da „posneti“. Fotografovani so učitelji in učenci, šolska poslopja, razredi, in to razredi prazni in o urah, ko se poučuje v raznih predmetih, izvoji telovadni, knjižnice, slavnosti itd. Razun velikih, v resnici zanimivih fotografij ustavlja nas k pozornosti še vrsta drugih slik na gibljivih stojalih in velika množica albumov po raznih mizah. Ne čudimo se temu. To je jedino možni način pokazati vse nazorno, uglabljati se tudi v to, kar se na razstavo ni dalo prenesti, a način res praktičen, zato pregleden.

Pregledamo pa li po 60—70 komadov teh slik dveh ali treh ozemljij, utrujeni smo že do sita in zanimanje oslabeva. Skoro nam je tega žal, a drugi nas iz sožalja poučé, da nam ni treba tožiti — pojavlja se povsod isto z malimi izjemami.

Nekaj na teh fotografijah posebno karakterizuje ameriško šolstvo. Vzemi 50 fotografij, na katerih je naslikana šolska deca s svojimi vzgojitelji in na 45 najdeš na čelu otrok — učiteljice. Krilo prevladuje tu v toliki meri, da je čuda. Vse fotografije to potrjujejo. Kako tó? Poiščemo si li dat o šolstvu in ta nam jasno povedó, da Zjedinjene države ameriške imajo 363.935 učiteljskih oseb in med temi je 238.333 ženskih. To je obratno razmerje. Kakor pri nas učiteljice, takó dobé v Ameriki učitelji službo učiteljsko le za toliko časa, dokler ne najdejo sposobnejšega nameščenja. Niti v Ameriki nimajo učitelji, kar se tiče plačnih razmer, postljano na samih rožah. Tudi na učiteljskih je videti, da se ženske bolj zanimajo za učiteljski poklic.

V Ameriki sploh ženske že davno zavzemajo v vseh strokah življenja mnogo važnejše javno stališče nego v Evropi. V New-Yorku n. pr. je medicinska fakulteta za ženske in nič ni zanimivejšega in po naših nazorih čudnejšega, nego pogled na te skupičine dam pred durmi slušateljsko dvorane v živem pogovoru in z doktorsko čepico na glavi.

Bil je tu baš v tej dobi ženski shod, kar omenjam le zato, da bi priznal, da se je 1500 dam, katere so se zbora z raznih končin udeleževale, vedlo s tako parlamentarno izšolanostjo, da bi se mnogi kongresi in parlamenti mōž iz tega marsičemu priučiti mogli.

Jedna država (Wyoming) priznala je ženskam volilno pravico in mnoga druga politiška prava, in Kausas je baje že tudi na potu k takej reformi.

Ameriška deca se poučuje po elementarnih šolah skupno brez razločka po spolu. Isti pouk je odmerjen dečkom in deklicam. Dà, dečki se celo učé, — čemur se je res čuditi — ženskih ročnih del. Nahajajo se šole, katerim je mnogo na tem, da razstavljajo ročna dela spadajoča v stroko pletenja in kačkanja, katera so izgotovili kodrasti paglavci, katerim po naših nazorih igle in iglice nikakar ne pripadajo. Seveda, to se godi le v prvih letih, pozneje segajo dečki po dletu in žagi.

Rokodelska dela in pa matrne šole so baje v amerškem šolstvu dosedaj novost. Američani umevajo veliko važnost teh dveh stvari in ju podpirajo z vzgledno gorečnostjo. Posebno v velikih mestih priljubljuje se v vzgojiteljskih krogih vedno bolj institucija maternih šol.

Leto 1890. je bilo v Zjedinjenih državah maternih šol že 521 (število razmerno malo) s 1202 učiteljicami in 31.227 učenci.

Amerika nima naučnega ministerstva. Po našem pojmu so šole polno in jedino imetje občine, seveda zmernim nadzorstvom države, ki določuje občinski prispevek za vzdrževanje šol.

Jedina naprava osrednjega javnega nauka je „Vzgojiteljska pisarna“ (Bureau d' éducation), ki ima sedež v Washingtonu kakor nekaj odraslek notranjega ministerstva. Kajti ta pisarna je bolj statistički ustav, nego da bi odločevala v naučnih stvareh.

Uprava pa je izborna, katera si je, ker na šolstvo nima lastnega upliva, ga mimogredé vendar pridobila. Razdeljena je v 4 oddelke. Prvi oddelek upravlja razne oddoke in dopise, drugi se peča s šolsko statistiko ameriško, tretji s statistiko mednarodno in četrti urejuje pedagogičsko slovstvo.

Vse izkušnje, katere so si ti odbori pridobili, poročajo se skrbno v obliki, vsem državam pristopnej, kakor tudi vsem, ki se bavijo z javno vzgojo. Uspehi pridobljeni po tem potu so baje znatni.

V nekakem oziru pa je vendar prevzela omenjena pisarna nalogo naučnega ministerstva. Poverili so jej nadzor in vzdrževanje šol v zadnjem kotu Amerike na Aljaški. Ta ogromna zemlja prostirajoča se ob ožini Behringovi, katero je odstopila Rusija ameriškim Zjedinjenim državam. To je pač ozemlje skoro večne zime. Prebivalstva je malo, a še to je raztrošeno po vasicah, med seboj jako vzdaljenih in po zimi v obče nepristopnih. Po njih prebivajo eskimovski Indijani. Le po kupčiji s kožuhovino se ta zapuščena zemlja seznanja sem in tje s sosednimi. Cenjeni načelnik pisarne g. Harris je prvi opozoril, da bi se imelo tudi temu važnemu narodiču ponuditi človeških potreb. Do nedavna se ni moglo o nikakoršnih znamenjih o oliko tega prebivalstva niti govoriti. Dati se je morala indijanskej deci šola. Gosp. Harris se je moral pred vsem uveriti, če bi li mogel na Aljaški potrebne šole ustanoviti. Ugovarjalo se je, da so tam že šole in te popolnoma zadostčajo. Bile so sicer tam ustanovljene v dveh, treh naselbinah šole verskih družb, a bile so to šole le po imenu pred vsem z načelom verskim in poleg tega tudi kupčijskim.

Najprvo se je torej o tem posrečilo premetenej glavi gosp. Harrisa. Z držav-

nim zakladom ustanovil je na Aljaški občne šole ter čvrsto zmaga nevoljo Indijanov, kateri se le polagoma privajajo takej kulturnej metamorfozi.

Sedaj je na Aljaški 15 javnih šol z 20 učitelji za 872 učencev. Razun tega podpira država 14 verskih šol, katere pohaja 1069 učencev.

To si niso Bog ve kakó cvetni nasledki, kajti šolo bi moralo pohajati do 8000 otrok, ki imajo dolžnost šolo obiskovati, a storil se je s tem vendar le dober začetek kulturnega poslanstva. Pod takim uplivom bi skoro rekli, da je na Aljaški že toplejše.

Takó je civilizacija na samih ledenih gorah polarnega morja trdno zasadila svojo zastavo.

Ne brez ganjenosti sem pregledal novice z Aljaške „Severno zvezdo“, videl fotografije šolskih poslopij zanimivih učencev in čital s srčnim veseljem njih šolske naloge, prelistal pisanke čiste in čedne, računske in spisne naloge, kratke in naivne, ali pristržne liste eskimovskih dečkov in deklic z naselbim: Hudak, Unga, Ufognac, Hadiak, Homak, Kilisnov, Karluk, Anvik itd.

Poglejte na jako dobrem zemljevidu ta zapuščena, z dolgimi in neobhojenimi cestami od ostalega omikanega sveta odločena mesta in pomislite, da tudi tam v teh oddaljenih končinah živé danes otroci, kateri se veselé šole ter jo radi pohajajo, da tudi tam pod kapuco medvedjo živé plemenite žene, da vso ljubezen in marljivost darujejo njih dobrej vzgoji.

Mala Petruška z Anvika piše dné 7. prosinca 1893:

„Včera je bila zima; danes ni zima; po nekod je huda zima in ljudje umirajo. Po letu nekje ljudje spé v čolnu, a ni jim mraz“.

Okoli toplomera se sučejo vse ideje teh maličkov, nad katerimi bi se najrajše razjokal primerjajoč jih z mladino pariško.

Aljaškim šolam je odkazano tudi častno mesto. Američanje se hočejo pred svetom pobahati s civilizacijo v zemlji nekako izgubljenjej in šole na vse načine podpirajo. Jedni na vitez, da bi se moglo govoriti o njih plemenitosti, drugi iz mode, boljši izmed njih iz istinite človečnosti in premnogi

izistinite ljubezni do domovine; kajti Aljaška ima zastave ameriške in Američan jih tudi ljubi.

Toda spejmo dalje!

Čim delj pregledujem te neskončne dvorane šolskega oddelka, tem bolj se mi zdé jednolične, slednjič dolgočasne. Temu ni vzrok telesna utrujenost, niti morda premajhen zajem in razum za potrebe ameriške šolske dece, pač pa okolščina, katero sem že omenjal, da posamezne države ne razstavljajo posebnostij svojega šolstva, temveč vse tudi do najmanjših podrobnostij. S tem se opazovalcu pregled prepreča. Pri izložbi take obširnosti in take važnosti, mislim, da nam ni za to, koliko materijala lahko pokažemo, temveč kakošnega. Pregledujoči mora najprvo analizovati, tisoč predmetov si odmisli, da bi imel nekak obrazek šolstva, ki bi ga mogel primerjati s šolstvom svojega naroda.

Štiri in štirideset ameriških držav razstavlja svoje šolstvo od najmanjšega osnovnega razreda do učnega vseučilišča. Veste li, kaj to pomenja? Je-li možno smrtniku vse to pregledati, o tem razmišljevati, iz tega sklepati? Ni mogoče. To je morje, napolnjeno z valovi, ki se vedno ponavljajo, morje fizikalnih, mineralogiških, botaniških, zoologiških, literarnih zbirk itd.

Nekaj naj vendar o njih povem. Zbirke nazornih predmetov so neobičajno velike. Videl sem n. pr. človeško lobanjo nekega anatomiškega ustava, veliko kakor mal sod do najmanjših podrobnostij izdelano, okostnico človeka, katerega golenice so bile pač bolj podobne mamutovim, nego človeškim kostem.

Tem podobne so tudi zbirke rastlinske. Tu so ti cveti že klobuki, nikar modeli, in zdé se ti, da profanujejo prirodo.

Mislijo li Američanje, da s temi predmeti vzbujajo vedo o globoki studiji, motijo se; nam se je to zdelo preveč otroče in nekoliko — prijatelji ameriški odpustite — tudi smešno.

Rajše pa smo čitali iz šolske razstave višjega oddelka nekako znanostno naglico. da se kar najhitrejšje pridobljene vednosti v praktičnem življenji izkoriščavajo, kar je lastno ameriškemu značaju. (Dalje prih.)

Slovstvo.

Poročila odbora za ocene slovenskih mladinskih spisov.

II.

„Pomladni glasi“ posvečeni slovenski mladini. IV. Uredil Ivan Štrukelj. Založili sotrudniki. V Ljubljani 1894. Tiskala katoliška tiskarna v Ljubljani. Stranij 143. Cena mehko vez. izvodu 25 kr., trdo vez. 35 kr.; po pošti 5 kr. več. To je duševni plod ljubljanskih gg. bogoslovcev, ki so hvalevredni zaradi tega, da vrhu svojih stanovskih studij dobijo še zmerom toliko časa, da se pečajo s slovenskim slovstvom, navlasti s slovstvom za slovensko mladino, katerej bodo tudi nekóč duhovski učitelji. Ta marljivost gg. ljubljanskih bogoslovcev, ki so nam letos poslali že IV. zvezek svojih „Pomladnih glasov“ v deželo, veseliti mora vsakega rodoljuba in mladinoljuba! Vidi se, da ima naš duhovski naraščaj v Ljubljani vrle, za narod in za mladino vnete učitelje voditelje, ki ne skrbje le za njih strokovno izobrazbo, nego tudi da za bodočnost pridobimo dobrih slovenskih pisateljev! Vsa čast takim učiteljem, vrednim Slomškovcem in Metelkovcem! Vsa čast pa tudi marljivim, mladim njihovim učencem!

Toda oglejmo si kritično IV. zv. „Poml. gl.“, ki leži pred nami. Prvi sestavek v tem zvezku se glasi: „Bar. Ivan Vajkard Valvasor“. Pisatelj mu je gosp. Evgen Lampe. Gotovo je bilo vredno, da se je tudi našej mladini predložil veliki rodoljub Valvasor, saj nam je ta mož vzgled požrtovalnosti za vero in za domovino. S pedagogičskega stališča ta spis odobrujemo do cela. Radi tudi priznamo, da zna gosp. pisatelj pisati lepo in mikalno. Škoda, da se mu je na str. 4. vtihotapila stvarna pomota. Povedavši namreč na str. 2. res nico, da se je Valvasor rodil v Ljubljani dne 28. velikega travna leta 1641., pravi na str. 4. dalje tako-le: „Kot osemnajstleten mladenič je začel naš Valvasor svoja potovanja. Šel je najprej na Bavarsko. Leta 1616 je bil na Dunaju.“ Torej je bil na Dunaji še predno se je rodil?! No, morebiti je to le lapsus calami. Dobro bi bilo, da je gosp. pisatelj nekatere izraze in reke pojasnil v podvrstičnih opomnjah; n. pr. besedo uspevajo, pod oblast polumeseca, veliki vezir, ker od ljudskošolskih otrok se ne more zahtevati, da bi to znali. Tudi bi želeli, da bi se nemške besede tudi v oklepju zapisale, kako se slovenski izgovar-

jajo, ker mladina slovenskih ljudskih šol v ogromnej večini ni večša nemščini; torej: Dietrichstein (Ditrihštajn), Fürstenfeld (Firštenfeld). Druge jezikovne opombe priobčimo ob konci ocene za vse spise.

Drugi spis v knjižici je: „Bela kača“, narodna pripovedka za deco, v verzih, spisal Fr. S. Finžgar. „Bela kača“ je res dobra pripovedka, ker razvija nauk, da Bog vsakega grešnika ostro kaznuje. Seveda tankovestni pedagog bode imel o njej svoje premisljike, ker govori o zastrupljenji, torej o zlodejstvu. Opomniti moramo tudi, da se spisu očitno pozna, da mu gledé na obliko nedostaja „zadnje pile“. Tudi bi bilo tu pa tam treba kakega pojasnila, ker otroškemu razumu ne smemo preveč zaupati; n. pr. zniknil (bolje izniknil), s stremeni, verza: „Sama snopje desetini, kaj pogosto je petini; možuje, paž, stas.“

Tretji sestavek v „Poml. gl.“ so: „Hudi dnevi“, spisal gosp. J. Štrukelj. Kaj naj rečemo o tem umotvoru? Brez okolišev to, da nima nobedne namere (tendence), nima pravega jedra. Dogodki so tako čudno spleteni, da čitatelj ob konci zaman išče glavne ideje. Štirje otroci — prvi je imel blizu 7, zadnji pa nekaj nad 10 let — ti so očetu — vdovcu vodili in oskrbovali vse gospodinjstvo, dà, vse gospodarstvo! Kakó se to vjema z istinitostjo? In dalje: na davici obolelemu Tinetu se je mleko upiralo; zato ga oče ponudijo zdravima otrokoma. Ta dva sta pa mleko izpila, „kakor bi jo bil zvrnil“. Kakó se to strinja z zdravoslovnimi pravili seveda ne vemo. Mislimo pa, da ga ni pametnega človeka, ki bi dovolil, da bi zdrav otrok pil za difteritičnim mu brateem! Pa to ni še vse. Gospod pisatelj gre še jedno stopinjo dalje ter pravi, da je Tinetu „izguba krvi rešila življenje“. Izgubil je je pa prav dosti, in sicer iz nosa, na kateri mu je bil po nerodnosti brata Jakca padel lonček za cvetlice. Ali ne pride mladi čitatelj, prečitavši dotične stavke, do sklepa: „Najgotovejši pripomoček zoper davico je ta, da se bolniku izpusti kri“? Sicer pa je ta Štrukljev sestavek jeden tistih, o katerih pravi katoliški pedagog Kellner, da so pisani le „um die lieben Kleinen zu vergnügen und ihnen die Zeit zu vertreiben“. „Jede Kinderschrift“, piše Kellner o tem,

„soll sich vielmehr das wichtige Ziel gesetzt haben, den Willen zu lenken, das Herz für's Gute zu erwärmen und zugleich wahrhaft nützliche Kenntnisse oder Lebensregeln mitzuthellen. Die Begebenheiten müssen daher auch einen Hintergrund haben, der weniger durch die armselige Kleinigkeitskrämerei der Kinderstube als durch das frische, volle Leben gegeben wird“.

„Hudim dnevom sledi pesem „Materina pesem“, katero je zložil gosp. M. Prelesnik. Marsikdo poreče, da ta pesem spominja na Stritarjevo „Pri zibeli“ (vide Stritarjevi „Zbrani spisi“, I. str. 140.); sicer pa je prav ljubka pesmica, samo rima v zadnji kitici: „imam le — ne dam te“ nam kar nič ne ugaja.

Peta točka v „Poml. gl.“, je povest: „Pastir“, spisal g. Fr. S. Finžgar. Te povesti ne more priporočati nobeden pedagog. Ne le, da je povest polna neverjetnostij, ona, rekli bi, mladino nehoté demoralizuje! Gospod pisatelj, nam pripoveduje o hudobni in zapravljeni ženi, katera je pregovorila svojega nesrečnega moža, da sta — zavrгла lastno dete. Ovčar „Rokica“ je slučajno našel in redil. Najpreje povemo kar naravnost, da naša mladina naj ne vé, da se nahajajo taki izvržki človečanstva. V mladinskih spisih naj se opisujejo čisti in trdni značaji. Slab oče to, ki v nesreči zapusti svojega nezmožnega otroka! Prepričani, ki je nastal med ovčarjem „Rokico“ in sestro mu Mreto zaradi najdenčka Izidora, gotovo ne bode blažilno vplival na srce naše mladine. A vrhu tega vprašamo: čemu nazivlje gospod pisatelj dobrosrčnega ovčarja „Rokico“? Saj to ni njegovo ime, marveč od jezičnih ljudij pritaknem mu v dveh (psovka), ker mož ni imel cele leve roke. Ali ni mladina že itak preveč nagnena k temu, da daje pohabljenim ljudem vzdevke? kaj pa hoče gosp. pisatelj s tem, da pravi: „In res ni bil napačen učitelj Rokica“? — Sploh pa spis mrgoli trivijalnih izrazov, kakoršni so: prikrevencil, štokljaj, repala je i. dr. Nekaterim besedam pa bi bilo treba pojasnila, n. pr. plast, mesteje. —

Sledi pesem: „Najlepši dan“, katero je složil g. F. Neubauer. Posvečena je njegovej sestrici povodom nje prvega sv. obhajila. Lepa pesem po vsebini in po obliki! Isto tako moramo pohvalno omeniti pesmi „Pomni“, katero je zložil g. Jos. Volc. Seveda je ta pesem prikladna šolske mladini na višji stopnji. — Za to pesmico pride na vrsto povest „Materina luč“, spisal jo je gosp. J. Jerše. Povest

nam kaže, da ima gosp. pisatelj sicer jako spretno pero, samo bojimo se, da bi ne obujala v mladini preveč fantastičnosti, da ne bi v mladih srcih podkrepljala vere v neizprosno osodo, katero nad nas kličejo — duhovi! Prave morale v tej povesti mladi čitatelj ne najde!

Sledeča pesem gospoda M. Prelesnika, „Poslanka“, ugaja nam; samo ritem 1. verza v 6. kitici zdi se nam nekam „negotov“; zakaj „Ne vse (?), v hišici tam“ je težko čitati trohajiški. In na koga se ozira ta „Ne vse“? Mislimo, da na „prebivalce“; potem bi morebiti bolje stalo: „Vseh ne, tamkaj v hiše“.

Deseti sestavek v knjižici je „Pri buča h“, spisal J. Štrukelj. O njem imamo isto mnenje kakor o „Hudih dnevih“. Ko smo čitali stavke: „Zakaj spe zajci z odprtimi očmi? Zato, ker imajo premajhne trepalnice in ne morejo pokriti oči.“ In pa opominjajo nas, da Bog vselej in povsod vse vidi“, spomnili smo se nehoté resničnih Stritarjevih besed (glej njegove „Zbrane spise“, V. str. 337): „Ne pravimo otrokom, česar sami ne verjamemo, oni pa naj verjejo, zato, ker so otroci, vsaj dokler so otroci, ker je to lepo, poetično, na primer, da tiči Boga hvalijo s svojimi petjem, da je njih preprosto žorgolenje neka jutranja ali večerna molitev, da cvetice svoje pisane glavice odpirajo, svojo prijetno dišavo dihajo svojemu stvarniku v prijeten dar in tako človeka opominjajo, naj jednako izpolnjuje svoje dolžnosti“. Ugajalo pa nam je vprašanje otrokovo: „Ali ima tudi Bog premajhne trepalnice“? Ne vemo, koga naj bi bilo po pravici in resnici bolj sram, ali malega Blažka ali njegovega dedka, ki otrokom pripoveduje take neresničnosti! Sploh pa: čeprav govori g. pisatelj v tem sestavku mnogo o pečkih, vendar najdemo v vsem njegovem spisu le bore malo pravih pečk!

Knjižico sklepa igrokaz v treh dejanjih „Od hiše“. Pisatelj igrokazu je gosp. Jos. Volc.

Najpreje izpovemo, da nismo posebni prijatelji „gledaliških iger za mladino“; poznamo tudi veljavne nemške pedagoge, ki se za take igre ne ogrevajo (primeri: „Schauspiele für jugendliche Kreise“ v listu: „Schule und Haus“, III. pag. 238!). Soditi po Tomšičevej izdaji „Gledaliških iger“, ki so ostale pri jednem samem zvezku, rekli bi, da tudi naš narod ni zanje posebno vnet. Toda ne oziraje se na to, moramo reči, da Volčevega igrokaza ne

moremo priporočiti mladini. Ali ni to demoralizovanje mladine, če se na str. 118 opisuje, kako je Barba siloma vlomila v škrinjo ter zapravila rajničino obleko? In kaj šele Vidov izrek: „Če treba še danes ga — (najbrže „umorim“, str. 118). In dalje: razodeti Barbin načrt, kako boče porezana drevesca deti pod Vladkovo posteljo — ali je to prav, da se taka zlodejstva razpravljajo v knjigi za mladino? Kaj pa zmirljalke: „hinavski lažnivec“ (str. 122.), „lažnik lažnivi“ (124), „lenoba“ (139), „gadjazalega“, „prokleta ura“ (142); mari naj spis s takimi izrazi pedagog priporoča slovenske mladini?! — Dovolj!

Ako se zdaj ozremo le še na slovnično stran „Pomladnih glasov“, moremo z veseljem priznati, da vsi gg. pisatelji pišejo z večine pravilno slovenščino. Kar bi opomnili v tem obziru, to so le malenkosti. Najpreje nam je omeniti nedoslednosti končnice „i-u“ v mestniku, kakor: o možu, poleg: pri svetem možu itd.; nedoslednost je tudi: „v maternem jeziku“ (3) poleg: „materina pesem (47.) — „Tem gorečnejše“ (10) se nekako čudno glasi. „Nad sovražnika (12). Bolje: na. (Primeri Levstik „Die slov. Sprache“ str. 133 pod **). — Za istodobno dejanje naj se ne rabijo različni časi, kakor se to čita na str. 23 v verzih: „Zvonček glase pel srebrne, kadar zora se razgrne“. — Namesto sestavljenih prihodnikov: bova nabrala (38), bom šel (66), boš rekel (71), pisali bi mi raji nesestavljene: nabereva, pojdem, porečem (Primeri: Levstik „Die slov. Sprache“ str. 116). — Str. 43. naj stoji „dalje širil (ne naprej). (Primeri: Levstik 125 sub 1). — Pišimo jagnjiček namesto „jagniček“ (68). — „...oj sladka Mamica!“ (84); tu je velika črka menda le tisk. pogrešek, — Na str. 103 je beseda „razorih“ napačno ločena: razorih (nam. razo-rih. — „Stvar je pomenljiva zame in zate, sicer greva čez nekaj dnij oba beračit“ (114). Tu mora stati: „... sicer pojdeva ...“. Nedovršnikov — piše Janežič — ne smemo rabiti, kakor je to v nemščini dopuščeno, v določenem naklonu sedanjega časa, če je ta prihodnjega pomena“. Zoper to pravilo silno greševajo posebno naši politični časniki, pišeč „jutri je veselica v X, pojutranjem imajo ples v Y. itd.; zato smo pravilo doslovno pre-

pisali iz Janežič-eve slovnice (4. popr. natis). — Namesto sodnija“, pisali bi mi sodišče, ker je že Levstik priporočal v znanem svojem „Slovničku“ (str. 194). — „Veter je jel vleči doli s Poljān“. Če je že tu treba onega „doli“, pisati se mora „dol“; zakaj doli = unten, dol = herunter, — Naposled omenimo, da bi mi tu pa tam predloge ponavljali, recimo: „Za seme, za senice ...“ (110): po tebi in po rajni tvoji mamici (143) itd. Gledé na to je izrekel sloveč slov. jezikoslovec to važno pravilo: „Kjer sta pojma v tesni zvezi, zadostuje predlog pred prvo besedo, če je tudi druga različnega spola; kjer stojita pojma nekako samostojno jeden poleg drugega, v tem primeru bi jaz ponavljal predlog ne gledé na spol“. —

S tem, da smo odkrito izrazili svoje mnenje o IV. zv. „Poml. gl.“, nismo hoteli žaliti nikogar. Uverjeni pa smo, da dotični gospodje postanejo kedaj še prav dobri pisatelji za slov. mladino, posebno, če jih bode resna skrb, da se vglobijo v — pedagogiko ter kot bodoči katehetje poučijo otroško — нрав! —

Novosti.

Jana Amosa Komenskega „Didaktika“ Prevel Jernej Ravnikar, nadučitelj. — V Ljubljani, knjigotiskarna R. Miličeva. 1893. — To je naslov I. zvezku „Pedagogiške knjižnice“, katero je jelo izdavatı „Slov. učit. društvo v Ljubljani“. — Knjiga obsega 245 strani male 8°, se dobi pri Zagorjanu in pri upravnistvu „Učit. Tovarisa“ v Ljubljani in velja 50 kr.

„Najnavadnejše jezikovne napake učencev ptujskega okrajnega glavarstva in kako je naj učitelj iztrebi“. Govoril dne 7. avgusta 1893 pri uradni učiteljski konferenci v Ptuji Anton Kosi, učitelj v Središči. Ponatis iz „Popotnika“. — V Mariboru 1894. Samozaložba. — Tisk tiskarne sv. Cirila. — Ta našim bralcem že znani spis velja v posebnem odtisu 12 kr. in se dobi pri gospodu pisatelju.

„Kamnik“. Zemljepisno-zgodovinski opis. Sestavil, izdal in založil Ljudevit Stiasny. Tiskala Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg. Cena elegantno vezani knjigi, katera ima 35 podob in 184 strani, je 1 gld. 20 kr., po pošti 5 kr. več. Dobiva se pri založniku in v knjigarni Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani.

Društveni vestnik.

Iz „Zaveze slov. uč. društev“. Direktorij „Zaveze slovenskih učitelj. društev“ razpošilja slav. društvom ta-le dopis:

Slavno društvo!

Po sklepu upravnega odbora od 26. marcija t. l. se vrši letošnje glavno zborovanje „Zaveze slov. učit. društev“ dne 16. avgusta*) v solčni Gorici. Da pa zamore direktorij „Zaveze“ pravočasno sestaviti program za glavno zborovanje, prosi slavno društvo, naj blagovoli javiti podpisanemu direktoriju:

1. Katero podavanje misli slavno društvo za letošnje glavno zborovanje oglasiti; javi naj se tudi g. poročevalec oziroma njega namestnik.

2. Da izvoli naznaniti število in imena izvoljenih odposlancev.

Ob jednom se tudi prosi, da izvoli slav. društvo — katero še ni sporočilo — kmalu naznaniti število udov in sicer: častnih, pravih in podpornih.

Slednjič, da blagovoli doposlati — ako še tega ni storilo — letni donesek in sicer vsled sklepa zadnjega glavnega zbora v Mariboru od uda 20 kr. letnine, ne samo 10 kr. Izvzeti sta le pedagoško društvo v Krškem in „Slov. učit. društvo“ v Ljubljani. Ona slavna društva pa, katera so doposlala do sedaj le po 10 kr. od uda, so prošena, da dopošljejo še ostali donesek.

Direktorij „Zaveze slov. učit. društev“
v Dol. Logatci, 5. maja 1894.

J. Šega,
t. č. tajnik.

V. Ribnikar,
t. č. predsednik.

Iz mariborske okolice. Naše učiteljsko društvo imelo je v četrtek 5. aprila svoje drugo letošnje zborovanje v prostorih c. kr. učiteljskega. Navzočih bilo je nad polovico udov.

Gospod predsednik otvori ob 10. uri zborovanje s pristrnim pozdravom do navzočih in predstavi zboru dva nova člana: gospodično Franciško Hübl iz Selnice in gospodično Ano Janžar iz Jarenine, kateri navzoči živahno pozdravijo. Potem se rešuje dnevni red tako-le:

1. Preberejo se a) okrožnica „štaj. učiteljske Zaveze“, s katero se vabi na naročbo praktičnega učiteljskega koledarja — (Vzame se na znanje); b) dopis ljutomerskega učit. društva, tiče se prepeljanja ostankov pokojnega tovariša Josipa Freuensfelda. Predsednik prošnjo bratskega društva za prostovoljne doneske v označeni blagi namen toplo priporoča in društveniki se njegovemu pozivu častno odzovejo. Nabralo se je nad 20 gld., katera svota se dopošlje napominanemu društvu. c) Okrožnica direktorija „Zaveze“, tiče se učiteljskega doma ali

*) Zborovanje se vrši: 15. avg. zvečer ob 8. uri seja upravnega odbora; 16. avg. ob 7. uri zjutraj seja delegacije; ob 10. uri odseki; ob 1. uri pop. obed; ob 3. uri glavni zbor; ob 8. zvečer koncert.

konvika v Ljubljani. — Misel učiteljskega konvika, katero je sprožilo „Slov. učit. društvo“ v Ljubljani, je našla o nas sicer gorek odmev in je vsled tega bil tudi razgovor o stvari zelo živahen; vendar pa se je društvo izreklo proti temu, da bi se stavil v Ljubljani učit. konvikt za vse slovenske pokrajine. Povdarjalo se je namreč, da bi to za oddaljene kraje ne imelo nikakega praktičnega pomena in obveljal je konečno predlog, naj bi naše učiteljsko društvo delalo na tó, da bi si sčasom spodnje-štajersko učiteljstvo ustanovilo kje na Spodnje-Štajerskem svoj konvikt. Odboru se je naložilo, da stopi radi tega z ostalimi spodnje-štajerskimi učit. društvi v razgovor in jih prosi sodelovanja oziroma, da izjavijo svoje stališče, katero nameravajo temu vprašanju nasproti zavzemati.

II. Gospod ravnatelj Schreiner razkazoval nam je potem neko novo učilo: Emil Thum-ov Zifferblatt, t. j. pripomoček pri računanju, s katerim se da doseči vsestranska spretnost ob jednom pa učitelju ni treba mnogo govoriti. Na dotičnem učilu zastopana so vse števila od 1—9, vsaka po 3krat le 8- po 4krat. Gospod podavalec navede za vsako elementarno operacijo po več praktičnih primerov in končno to priprosto in cenó učilo najtopleje priporoča. *) Gospod predsednik gosp. ravnatelja v soglasji z navzočimi za podano spodbudo najtopleje zahvali.

III. Društvenim poverjenikom za VI. glavno zborovanje „Zaveze“ v Gorici izberejo se poleg gosp. predsednika še ti-le gg.: Pirkmaier Franc, Lichtenwallner Matija in Lesjak Martin; tem nameravajo se še nekateri gospodje na lastne troške prostovoljno pridružiti.

IV. Konečno se sklene, da društvo 25letnico šolskih postav slovesno obhaja in se pooblasti odbor, da vse potrebno v ta namen ukrene.

Po tem je gosp. predsednik ob 1/2 12. uri zborovanje zaključil. U.

Žiče. Drugo zborovanje konjskega učiteljskega društva vršilo se je 1. marca t. l. v slov. šoli v Konjicah. Po pravici sem se nadjal najboljših uspehov od tega dneva, kajti jutro je bilo krasno in kakor nalašč pripravno vedriti in krepčati učiteljskega duha. Zbralo se je nas 21 udov, od kojih je bilo 6 gospodičin.

Tudi gospa Pukmeisterova se je, kakor že 18. jan., kot gost udeležila tega zborovanja.

Predsednik in c. kr. okr. šol. nadzornik, gosp. P. Leitgeb, pozdravi v svojem nagovoru presrečno vse došle ter resno opominja, kako naj vsi iščemo v društvu nadaljno izobrazbo, razvedrila in utehe v svojem težavnem, napornem poklici, on obljubi, da

*) Dobi se „Zifferblatt“ z navodilom vred pri izumitelji Emil Thum, Lehrer in Plan (Böhmen) po 10 kr. komad. Uredn.

bo po svojih močeh pripomogel h krepkemu razvitku našega društva ter apeluje na nas, da ga podpiramo in tako vzajemno delujemo v dosego društvenega smotra, ki je: a) zedinjenje vseh učnih močij konj. okraja v podbudo težnje po duševnej nadaljnej izobrazbi med svojimi udi in v povzdigo njihove materialne blaginje; b) pospešitev šolskih interesov na vse strani.

Po tem se spomni z laskavimi besedami učite ljem, šoli in mladini jako naklonjenega blagorodnega gospoda dra. Pavla Wagnerja, c. kr. okr. glav. v Celji ter predlaga, da se mu odpošlje brzojavni pozdrav, kar je zbor z veseljem vsprejel.

Opomni dalje, da se naj pobotnice redno do 28. vsakega mesca določijo davkarji in da naj se njemu spovedni dnevi po dopisnici naznanjajo.

Potem podeli besedo starosti konj. okraja, vpo-kojenemu, z zaslužnim križcem s krono odlikova-nemu gospodu Mihi Teranu, da podava o učiteljskih društvi, njih koristih in prednostih.

Kakor zmiraj, je tudi takrat zadel v svojem premišljenem, z velikoj marljivostjo izdelanem re-feratu pravo struno. Šibal je mlačnost društvenih udov, strankarstvo, separatizem in kakor se še ime-nuje več takih naglavnih grehov.

Na koncu svojega poročila spomni se gospod govornik daritelja društvenih in šolskih zakonov, najvisjega zaščitnika šole in prosvete, presvetlega cesarja Franca Jožefa I., kojemu zakličemo gromovi-ti trikratni „živijo“!

Med poročilom je dospel brzojavni pozdrav od gosp. Zirngasta in gđe. Peterce iz Vitanja, ki nista mogla priti k zborovanju.

Podavanje gosp. L. Tribnika se je odložilo za drugokrat.

Pri konstatiranji števila društvenih udov se sklne, da se smatra udom le tista učiteljska moč, ki se bode po moččnosti udeleževala zborovanj in vplačevala letne prispevke. Po nezadoščenem jeden-kratnem opominu je izbrisati ime opominjanca.

Nadjam se, da ne bode nobeden izmed nas tako malobrižen, da bi se nad njim izvršil ta sklep.

Kraj za prihodnje zborovanje se določi Čadram, čas pa mesec maj.

Med nasveti opomnim onega gosp. L. Tribnika, da se naj v Čadramu obhaja slovesnost 25letnega obstanka držav. šol. zakona in da blagovoli prevzeti slavnostni govor društveni predsednik, c. kr. okr. šol. nadzornik, gosp. P. Leitgeb, kar ta blage volje vsprejme.

Po oficijelnem delu zborovanja zbrali smo se vsi pri gosp. Andredlnu, kjer smo se tako izvrstno za-bavljali, da še nikoli popreje tako. Pozabiti pa ne smem, da je med zabavo došel preprijazen brzo-javni odzdrav c. kr. okr. glavarja celjskega, blago-rod. gosp. dra. P. Wagnerja, kateri nas je vse pre-senetil in vzradostil.

Pohvaliti mi je gosp. pevce in gospdč. pevke, ki so vrlo k izborni zabavi pripomogli, osobito pa gospo Pukmeisterovo, da se tako rada udeležuje naših zborov ter nas razveseljuje z svojim zvonkim glasom.

* * *

Ker re je to poročilo jako zakasnilo, mogoče mi je ob jednom vabiti vse gosp. kolege in gospdčn. kolegije na slavnostno zborovanje dne 17. maja t. l., to je v četrtek po binkošti v Čadramu, katero se bo vršilo tako-le:

Ob pol desetih sv. meša v farni cerkvi čadram-skej. — Po sv. meši zborovanje v čadramskej šoli: 1. Petje. 2. Slavnostni govor načelnika in c. kr. okr. šol. nadzornika, gospoda P. Leitgeba. 3. Cesarska pesem. 4. Banket. Godbo (šmarijsko) preskrbi iz svoje dobre volje nek učiteljski prijatelj. Mešno petje bo preskrbel čadramski kvartet.

Zborovanje se bo vršilo tudi pri neugodnem vremenu. Če bi utegnilo slabo vreme biti, se ga pa nikar ne ustrašite, kajti nam je premagovati hujše težkoče, kakor kako slabo vreme. R.

Maribor. (V a b i l o.) Učiteljsko društvo za mari-borsko okolico priredi v spomin 40letnice poroke Nj. veličastev presvitl. cesarja Franca Jožefa I. in presvitl. cesarice Elizabete ter v spomin 25letnice šolskih postav v soboto 19. maja v Mariboru slav-nostno zborovanja z izletom v Lembah. Dnevni red: 1. Ob 9. uri zjutraj slavnostno zborovanje v leitera-berškej šoli. (Pred zborovanjem od 8. do 9. ure pevske vaje in so gg. pevci naprošeni, da se vaje v obilnem številu udeležijo). a) Hajdrih: Jadransko morje, možki zbor. b) Slavnostni govor. G. ravnatelj Schreiner. c) Cesarska pesem. d) J. Stritar: Molitev. Deklamacija; gospdč. Ane Osana. e) Ant. Nedved: Avstrija moja, možki zbor. 2. Ob 11. uri: Odhod iz Maribora v Lembah. 3. Ob 1. uri skupni obed*) in potem prosta zabava s petjem in godbo. K prav mnogobrajni udeležbi vabi društ. člane in vse pri-jatelje šole in učiteljstva najvjudneje o d b o r.

Od Savinje. (V a b i l o.) Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj priredi izlet v Šmarje dne 15. maja t. l. ter pozivlja s tem še jedenkrat vse p. n. člane, da se kar mogoče mnogoštevilno udeležijo sodružne slavnosti. Slavno „Šmariško-rogaško učit. društvo“ poslalo nam je nastopno vabilo:

„Slavno društvo!

„Komaj je minilo nekaj mesecev, kar nam je bila čast pozdraviti Vas, ljubi sosedi. kot svoje drage goste, dovoljilo se je predsedništvo podpisanega društva Vas zopet prositi, da nas pri proslavi društvene dvajsetletnice in 25letnice šolskih postav, ki

*) Da se zamore določiti pravočasno število udeležencev skupnega obeda, prosimo, da se blago voli udeležba naznaniti vsaj do 17. t. m. društvenemu predsedniku.

se bo vršila v torek po binkoštih, t. j. 15. majnika v Šmarji se svojo navzočnostjo in deloma tudi sodelovanjem razveselile.

Iz poročila o Vašem dotičnem razgovoru smo spoznali, da se nameravate tudi sedaj v obilnem številu odzvati našemu vabilu in dovolili smo si, Vaše cenjeno sodelovanje pri naši slavnosti po časopisih objaviti, kar nam blagovolite oprostiti.

Naznanjajoč Vam vsopred omenjenej slavnosti, prosimo Vas sedaj, ko se približujejo binkošti, še jedenkrat, da nas izvolite počastiti s prav mnogo, brojno udeležbo ter se z nami veseliti tega za nas in deloma za vso učiteljsko toli pomenljivega praznika.

Slavnost se bo vršila po sledečem vsopredn:

Ob pol desetih sprejem gostov na Grobelnem

Ob 11 slavnostno zborovanje.

Ob jednih skupen obed in potem prosta za bava s petjem.

Ključč Vam že naprej: „Dobro došli“ bilježimo s kolegijalnim pozdravom

V Št. Petru na Medv. selu, 28. apr. 1894.

Za Šmarsko-rogačko učiteljsko društvo:

F. Rošker, m. p. **Strmšek**, m. p.

tajnik. t. č. preds.

Podpisani odbor se prijetno nadeja, da se bodo gg. tovariši in tovarišice temu prijaznemu pozivu,

ovažujoč sodružne dolžnosti, številno odzvati ter pokazali, da jim sodružna ljubav in stanovski ugled niste prazni frazi! Na veselo videnje torej 15. majnika v Šmarji.

Odbor „učit. društva za celjski in laški okraj“.

Šmarje pri Jelšah. Slavnost „Šmarijsko-rogačkega učiteljskega društva“ se vrši dne 15. t. m., ne pa 14., kakor se je zadnjič napačno javilo.

Sv. Pavel v Savinjski dolini. (Vabilo.)

„Savinjsko učiteljsko društvo“ zborovalo bode 15. maja popoldne ob 4. uri v Št. Juriju pod Tabrom. Dnevni red: 1. Zapisnik. — 2. Društvene zadeve; volitev novega odbora. — 3. Sklepanje oziroma izjava društva glede na „Učiteljski dom v Ljubljani“. — 4. Volitev zaveznih delegatov. — 5. Naročba strokovnih časnikov. — 6. Posvetovanje radi pristopa društva k „steierm. Lehrerbund-u“. — Predlogi in slučajnosti. K točni udeležbi vabi o d b o r.

Črnomelj. Učiteljsko društvo za črnomeljski okraj zborovalo bode 10. maja ob 10. uri v šolskem poslopji v Metliki se sledečim vsopredom: 1. Vspeli pokončne pisave. 2. Vzgojevanje vrtnic (poroča gospod Muren). 3. Voda, praktičen nastop (gospod Šest). 4. Volitev novega odbora. 5. Nasveti. K obilni udeležbi prijazno vabi o d b o r.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. Pred tukajšnjo izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole delalo je od 2. do 8. maja t. l. izpit učne usposobljenosti 7 kandidatov in 2 kandidatini in sicer: gg. Brinšek Ivan iz Šostanja, Černej Ludovik iz Makol, Kahr Hugo iz Št. Jurija ob Štifi, Lassnigg Friderik iz Retenega, Vrečko Jakob iz Ribnice in gspđ. Gabršček Lucija iz Svetinj za ljudske šole; g. Soukal Jakob, nadučitelj v Tischen-u za meščanske šole (I. skup.), gspđ. Paula Scherbaum iz Maribora za francoski jezik, gosp. Ferdo Reich iz Slov. Bistrice pa dopolnovni izpit za slovenski učni jezik. Vsi so izpit dostali.

Pismene naloge bile so te-le:

A. za ljudske šole.

I. Iz pedagogike. Die miterziehenden Faktoren. In wiefern fördern sie die Thätigkeit des Erziehers und inwiefern setzen sie diesen Schranken?

II. Slovensko. Šola in dom kot vzgojališča.

III. Matematika 1. Ein Geschäftsmann fallirt; sein Vermögen beträgt 12.500 fl., seine Schuld an A. 6000 fl., an B. 8500 fl., an C. 5500 fl.; wie viel verliert jeder Gläubiger? Diese Aufgabe ist methodisch zu behandeln, und zwar von den Slovenen slovenisch.

2. Jemand kauft $5\frac{1}{2}$ Dutzend Schafwolltücher, Dutzend à 18 fl. gegen 2% Sconto per Casse. Wie viel wird er bar bezahlen?

3. Ein rechteckiger Fußboden, 6,8m breit und 8,5m lang, soll mit harten Brettern belegt werden. Wie viel wird der Tischler dafür verlangen, wenn er 1m² Belegung mit 4 fl. 20 kr. berechnet? (Bei allen Aufgaben ist die Lösung in einer Form durchzuführen, die für die Schüler die vollste Uebersicht ermöglicht.)

IV. Iz realij. a) Geschichtlich denkwürdige Orte aus der Zeit der Türkenkriege.

b) Eine im Monate Mai blühende Wiesenpflanze ist für die Mittelstufe methodisch zu besprechen. Erwünscht ist die Behandlung des Gegenstandes im Sinne der Lebensgemeinschaften. (Gemeinschaft: Wiese). — Sloveni slovenski.

c) Es ist eine kurze Disposition für die Behandlung des Luftdruckes auf der Oberstufe der Volksschule zu entwerfen. (Sloveni slovenski).

B. za meščanske šole.

I. Iz pedagogike. 1. Wesen und pädagogischer Wert der Ziller'schen formalen Stufen.

2. Wie Gertrud ihre Kinder lehrt. Anlage des Buches und Inhalt im Allgemeinen. Welche Grundsätze entwickelt darin Pestalozzi hinsichtlich des Anschauungsunterrichtes?

II. Nemški jezik. Karakterisierung der Sturm- und Drangperiode mit besonderer Berücksichtigung ihres Einflusses auf Goethe und Schiller.

III. Zemljepisje. Die Ekliptik, das scheinbare Fortrücken der Sonne in derselben ist zu erklären.

2. Die österreichisch-ungarische Monarchie und Frankreich, eine Parallele.

IV. Iz zgodovine. 1. Die Römerherrschaft auf dem Boden der österreichischen Länder. (Gründung, Verwaltung u. Cultur der Provinzen, Untergang).

2. Mit welchen Staaten und aus welchen Anlässen haben unsere Herrscher im 18. Jahrhunderte Bündnisse geschlossen?

C. za francoski jezik.

I. Iz pedagogike. Was versteht man unter Schuldisciplin und welcher Mittel hat sich die Lehrerin zur Aufrechthaltung derselben zu bedienen?

II. Francoski jezik. 1. Uebersetzung aus dem Deutschen in's Französische: Das Lesestück Nr. 129, pag. 150 im Lesebuche für österr. Volks- und Bürgerschulen: „Sokrates“ von W. Ernst ist von Zeile 1.: „Sokrates war der Sohn eines Bildhauers in Athen . . . pag. 150 bis — „sprach er ruhig und gefaßt mit seinen anwesenden Freunden und Schülern über die Hoffnung einer Fortdauer nach dem Tode“, pag. 151 (33 Zeilen) zu übersetzen.

2. Inhaltsangabe des Trauerspieles: „Athalie“ par Jean Racine, in französischer Sprache. (Freier Aufsatz.)

Iz Ljubljane. (Vabilo) na XXIX. občni zbor „Slovenske Matice“ v četrtek 17. maja ob 5 uri popoldne v mestni dvorani.

Vrsta razprav: 1. Predsednikov govor. — 2. Letno poročilo tajnikovo o odborovem delovanju v dobi od 1. junija 1893. do 30. aprila 1894. leta. — 3. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. januarja do 31. decembra 1893. leta.* — Volitev treh računskih presojevalcev. (§ 9 a) dr. pravil). — Proračun za l. 1894. — 6. Samostojni predlog odborov glede na prenapredbo opravnega reda. — 7. Dopolnilna volitev društv. odbornikov.

Po § 12. dr. pravil imajo letos izstopiti iz odbora gg.: dr. Dolence Hinko, Kersnik Janko, Koblar Anton, dr. Lampé Francišek, Levec Francišek (ki je bil po pokojnem dr. Josipu Peklukarju l. 1891 voljen za dobo 3 let), dr. Sernec Josip, Šuman Josip, (ki je bil po pokojnem Josipu Marnu voljen za dobo jednega leta), dr. Šust Ivan, dr. Tavčar Ivan in † Tomšič Ivan. V odboru pa še ostanejo gg.: Bartel Anton, dr. Detela Franc, Grasselli Peter, dr. Gregorič Anton, Gregorič Simon, Hubad Franc, dr. Janežič Ivan, dr. Jarc Anton, Kržič Anton, dr. Le-

*) Računski zaključki so gospodom društvenikom v Matičini pisarni na ogled in jim bodo pri občnem zboru tiskani na razpolaganje.

sar Josip, Majciger Ivan, Navratil Ivan, Pieteršnik Maks, dr. Požar Lovro, Praprotnik Andrej, Rutar Simon, Senekovič Andrej, dr. Sket Jakob, dr. Starč Josip, Stegnar Feliks, Svetec Luka, Šubič Ivan, Šuklje Franc, Tavčar Alojzij, Vavru Ivan, Vilhar Ivan, Wiesthaler Franc, Zupančič Anton, Zupančič Wilibald in dr. Zupanec Jernej. Vsaj 20 odbornikov mora po § 12. dr. pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všttevajo tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih društvnikov.

8. Posamezni drugi predlogi in nasveti.*

V Ljubljani, 28. aprila 1894.

Preds.: **Fr. Levec.** Blagajnik: **Dr. Jos. Starč.**

(Novi šolski nadzornik na Goriškem.) Naučni minister imenoval je za prihodnjih 6 let začasnim šolskim nadzornikom na Goriškem: 1. za mestni šolski okraj v Gorici gimnazijalnega profesorja Jožefa Culota v Gorici; 2. za osnovne italijanske šole v šolskem okraji gradiščanskem ces. kr. učitelja na vadnici v Kopru Jožefa Picha; 3. za šolski okraj Sežana c. kr. učitelja Davorina Sinkoviča v Trstu; 4. za šolski okraj goriška okolica in za osnovne šole s slovenskim poučnim jezikom v šolskem okraji gradiškem profesorja na ženskem učiteljsišču v Gorici, ces. svetovalca Frana Vodopivca; 5. za šolski okraj Tolmin vodjo ljudske šole in c. k. pripravnice v Kobaridu Frana Dominka.

(Za cesar Franc Jožefovo ustanovo!) „Zaveza štajerskih učit. društev“ pozivlja štajersko učiteljstvo, naj bi se povodom 25letnice šolskih zakonov spominjalo njene cesar Franc Jožefove ustanove. Ker je ta zavod v kratkem času svojega obstanka že marsikateri ubogi učiteljski vdovi in siroti tolažljivo priskočil in jim bedno stanje olajšal, pač zasluži, da ga tudi mi štajersk. slov. učiteljstvu najtopleje priporočamo v milodarne prispevke.

(Vprašanje.) Visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje je ukazalo rabiti kot kratice za nemški imeni „Krone“ in „Heller“ „K“ oziroma „h“. Kako se naj pa ravnamo slovenski učitelji, ker posebno „h“ za „vinar“ nima smisla? $x+y$

Zahvala.

Blagorodna gospa Marija Levičnikova iz Gor. Logatca darovala je tukajšnji šolarski knjižnici 14 letnikov „Vrtec-a“.

Blagi gospej izreka podpisano šolsko voditeljstvo svojo najiskrenejšo zahvalo za ta velikodušni dar. Vodit. lj. šole v Dol. Logatcu, 2. maja 1894.

V. Ribnikar.

*) Kdor želi v zmislu § 4. lit. a) dr. pravil staviti kak nasvet, mora ga po §. lit. a) opravnega reda predložiti odboru in storiti to vsaj do 12. majt. l., ako hoče, da pride v občnem zboru na razgovor.

Poziv.

Zgodovina našega šolstva še je precej neobdelana ledina. Gledé na učiteljsko osobje in gledé na letopišne podatke pobrala in objavila se je že tu ali tam kaka betvica. Te je sicer hvale vredno in bode nekdanjemu zgodovinarju dobro došlo gradivo. Toda z ozirom na notranji pedagoški razvoj šolstva še, kar jaz vem, nimamo prav nič zbrane snovi. V tem oziru so velike važnosti šolske knjige. Zategadelj sem si namenil zbirati takšne knjige in poskusiti sestaviti, kolikor je mogoče, popolno knjižnico takšnih knjig, ki so se nekda rabile v naših šolah, bodisi nemške ali slovenske. Sem spadajo torej katekizmi, sv. pisma, evangeliji, berila, računice itd. Pa tudi metodični navodi in sploh vsakojaki spisi, ozirajoči se na ljudsko šolstvo naše domovine prejšnje dobe.

Takšne knjige se nahajajo gostokrat zaprašene kje v kakšnem kotu v šolah ali pa tudi v privatnih hišah, kjer jih nikdo ne mara, in kjer se polagoma zgubljajo. Saj tudi nimajo pojedine velike vrednosti. Njih vrednost je zgolj zgodovinska. Gospodje učitelji imajo gotovo večasih priliko, da rešijo katero takšno knjigo pogube. Zatorej se obračam do vseh p. n. učiteljev in učiteljic ter sploh do prijateljev šole z vljudno prošnjo, naj blagovolijo darovati knjige omenjene vrste knjižnici c. kr. učiteljišča v Mariboru, kjer jih hočem zbirati in je ob priliki sam porabiti, ali pa komu drugemu pripraviti, da je porabi za zgodovinsko razpravo o naših šolah.

V Mariboru, 1. maja 1894.

H. Schreiner,
c. kr. ravnatelj.

Št. 272.

Učiteljska služba.

Na četrirazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavži poleg Ormoža umestiti je učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali pa tudi provizorično.

Prosilci, zmožni slovenskega in nemškega jezika naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim pričevalom, s pričevalom učne usposobljenosti in z domovnico, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 13. maja 1894 pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ormoži, 9. aprila 1894.
Predsednik: Scherer s. r.

Št. 131.

Podučiteljske službe.

V šolskem okraji Gornjeradgorskem so s 1. novembrom 1894 domestiti sledeče podučiteljske službe v IV. plač. vrsti stalno ali začasno:

Pri Sv. Duhu in v Negovi povsod jedna.
Pri Sv. Jurju dve, tukaj s prostim stanovanjem.

Nemškega in slovenskega jezika zmožni prositelji naj vložijo svoje pravilno obložene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva po službenem potu do 10. julija 1894 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. š. svet v Gornji Radgoni, 5. aprila 1894
Predsednik: Ranner s. r.

Št. 296.

Učiteljska služba.

Na trirazredni ljudski šoli pri Veliki nedelji umestiti je učiteljska služba z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno.

Prosilci, zmožni slovenskega in nemškega poučevanja naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z zrelostnim pričevalom, s pričevalom učne vsposobljenosti in z domovnico, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 19. maja 1894 pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ormoži, 14. aprila 1894.
Predsednik: Scherer s. r.

Th. Kaltenbruner-jeva prodajalnica knjig, umetnin in muzikalij,

gosposke ulice 15 MARIBOR gosposke ulice 15
priporoča svojo

bogato zalogo vezanih in nevezanih proizvodov iz vseh strok literature in véde.

Naročba na časopise, kakor sploh vsa došla naročila se točno in hitro izvršujejo.

Knjig in muzikalij so razložene najnovejše prikazni
in se tudi na ogled in izbero razposiljajo.

Vsakovrstne učne knjige za javne in zasebne učne zavode
se vedno dobé.

Imeniki na zahtevanje brezplačno in franco.

Vsečina. I. Psihološki listi. (H. Schreiner.) (Dalje.) — II. Slovnika teorija Kernova. (Dr. Bezjak.) (VII.) — III. Šolstvo na ameriški razstavi. (J. S.) (II.) — IV. Slovnstvo. (Poročilo odbora za oceno slov. mladinskih spisov. — Novosti.) — V. Društveni vestnik. — VI. Dopisi in druge vesti. — VII. Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)